

УДК 821.161.2 "19" Королева

О. Я. Фірман

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Інтертекстуальна парадигма новелістики Наталени Королевої

Фірман О. Я. Інтертекстуальна парадигма новелістики Наталени Королевої. У статті досліджується новелістика Наталени Королевої крізь призму інтертекстуальності, зокрема простежуються інтертекстуальні зв'язки з культурним і духовним контекстом Святого Письма, шляхи модернізації новелістичного жанру через актуалізацію міжлітературної взаємодії і трансформацію християнських ремінісценцій, що урізноманітнює й увиразнює стильові, формально-змістові, структурні параметри модерністської новели Наталени Королевої.

Ключові слова: інтертекстуальність, модернізм, новела, ремінісценція, християнська традиція.

Фирман О. Я. Интертекстуальная парадигма новеллистики Наталены Королевой. В статье рассматривается новеллистика Наталены Королевой через призму интертекстуальности, в частности прослеживаются интертекстуальные связи с культурным и духовным контекстом Священного Писания, пути модернизации новеллистического жанра через актуализацию межлитературного взаимодействия и трансформацию христианских реминисценций, что разнообразило и подчеркнуло стилевые, формально-содержательные, структурные параметры модернистской новеллы Наталены Королевой.

Ключевые слова: интертекстуальность, модернизм, новелла, реминисценция, христианская традиция.

Firman O. Intertextual paradigm of novellas by Natalena Koroleva. The article investigates novellas by Natalena Koroleva in the light of intertextuality, in particular we trace intertextual connections with cultural and spiritual context of Scripture, ways of modernization novella genre by means of actualization of interliterary interaction and transformation of Christian reminiscences, what have diversified and made stylish, formal-content, structural parameters of modern novellas by Natalena Koroleva more clear.

Key words: intertextuality, modernism, novella, reminiscence, Christian tradition.

Наталена Королева – колоритна постать в українській літературі ХХ століття. Її творчість є високоінтелектуальною, оскільки вийшла з євангельських джерел і ренесансу Західної Європи, де домінували ідея трансцендентної природи людини та духовних чинників її життя. Утім доробок письменниці не став загальнознаним та належно поцінованим за її життя. Помітне зростання наукового інтересу до творчості Наталени Королевої бачимо лише в останні роки. Неординарна та екзотична проза белетристички пережила кілька етапів читацької та наукової рецепції. Творча активність Наталени Королевої припадає на 20-і роки ХХ ст., коли вона оселилася в Чехії та одружилася з В. Королівом-Старим. Літературознавчий інтерес до її творів у 30-х роках зумовила різноспрямована критика, яка мала дуалістичний характер: від панегірико-фіміамних рецензій («Чи справді повість «буцім-то релігійна?» П. Ісаїва) до прискіпливо-нищівних студій («Повість буцім-то релігійна» М. Рудницького). У 40-50-их роках «штиль» у виданні прози письменниці обґрунтовується тим, що місцезнаходження Наталени Королевої було невідоме. На початку 60-х рр. виходять друком кілька оглядових розвідок про приватне і творче життя авторки (Л. Биковський, О. Копач). Наталена Королева ж допомагає своїм видавцям у Канаді та друкує нові оповідання в еміграційній україномовній пресі. У той час розгортається полеміка з приводу достовірної біографії письменниці, причиною появою її автобіографічної повісті «Шляхами й стежками життя». До початку 80-х рр. ім'я Наталени Королевої з'являється принагідно в окремих

спогадах митців діаспори. Згодом про письменницю починають писати у літературознавчих часописах (О. Мишанич, Р. Федорів, В. Шевчук та ін.), де публікації мали переважно ознайомчо-біографічний характер, позаяк більшість її прозових творів залишалася раритетною.

У 90-х роках ХХ ст. виходять друком наукові праці, в яких літературознавці досліджують окремі аспекти прози Наталени Королевої: євангельська тематика («Євангельський контекст у творчості Наталени Королевої» В. Антофійчука), імпресіонізм («Імпресіонізм в українській прозі 1890-1930-х років» П. Ямчука), етнічні мотиви Іспанії («Іспанська культура крізь призму творчості Наталени Королевої» Н. Сороки). І. Голубовська, І. Осташук, К. Буслаєва, Ю. Мельнікова та ін. аналізують жанрові особливості та художній феномен прозописьма авторки. Однак досі системний аналіз інтертекстуальності новелістики Наталени Королевої, зокрема використання агіографічних текстів та легенд, християнської літератури, фольклору й історичних хронік як прототекстів, ще не здійснений.

Наталена Королева трансформувала на українському літературному ґрунті нові теми з античного і європейського світу, колоритно продовживши традиції Лесі Українки. Опрацьовуючи історичні та біблійні теми, вона свідомо оминала історію України, вписуючи Скіфію, Русь-Україну в історико-культурний дискурс античності і середньовіччя. Наталена Королева оновила жанр історичної повісті, літературної легенди, здійснивши симбіоз східної і західної культур, язичництва і християнства,

романського, арабського, греко-римського і слов'янського світоглядів та стилів. Вона, як людина широких горизонтів, новітньої європейської культури, знавець світових тем, всебічно обсервувала людину і її духовний світ. Персонажі малої прози письменниці – біблійні, античні і міфологічні постаті, яких єднає пошук істини, Абсолюту, високі ідеали добра і любові. Підґрунтям новелістики Наталени Королевої є міфологія, культурологія, християнська історіософія, що найповніше відобразилося у збірці новел «Во дні они», яка вийшла друком у 1935 році. Белетристика врахувала традицію українського і світового письменства, проте своїм творчим почерком вималювала інше бачення сакральних подій, пов'язаних із постатями Ісуса Христа, Понтія Пилата, Марії Магдалини, Йосифа Ариматейського, Ірода, Іуди, апостолів. Збірка «Во дні они» – химерне, філігранно оброблене плетиво християнських оповідок. Їх сюжети артикулюють євангельські мотиви, трансформуючись у розрізі проблем моралі, гріха, любові, віри. О. Баган наголошує, що саме *«католицька доктрина повела Наталену Королеву до художнього задуму намалювати, відчути й історично пояснити культурний, ментальний, духовний контекст Євангелія у збірці оповідань «Во дні они»* [3:665]. Я. Поліщук зазначає, що релігійно-метафізичні особливості новелістики письменниці найповніше розкриваються через біблійну тематику, яка була лейтмотивною у її творчості. Безперечно, твердження літературознавців про інтертекстуальність новелістики Наталени Королевої є вмотивованими. Євангельський контекст малої прози письменниці відтворює складний та суперечливий морально-психологічний світ Ісуса Христа, Марії, Магдалини, апостолів та ін. У цьому контексті промовистим є епіграф до збірки «Во дні они»: *«Жодна література на світі, навіть найкраща, найчарівніша, найбагатша, – не має того привілею, що його має Євангелія... Воно приносить мир душам»* [3:202]. Наталена Королева не вказує на його джерело, ймення автора. Ці слова можуть належати італійському священику та художнику XIV Матео Джованетті. Цілком очевидно, що й тексти письменниці духовно вагомі і художньо репрезентують Божий закон.

Заголовок збірки «Во дні они» є прямою цитатою – це перший рядок другої глави Євангелія від Луки про початок земного шляху Сина Божого. У «дні они», як гласить Біблія, Бог приводить у рух усю світову історію. Марія з Йосипом змушені вирушити до Вифлеєма – міста царя Давида, оскільки їх родовід починається від нього. Відтак, *«євангельський хронотон «Во дні они» вміщає в собі цілий пласт подій зі Старого й Нового Заповітів, у той спосіб поглиблюючи його філософську й богословську інтертекстуальність»* [2:188]. Теми для всіх тринадцяти новел збірки Наталена Королева бере з Євангелія від Луки, художньо контамінуючи та зіставляючи їх зі

сказаннями інших євангелістів. Внаслідок цього у кожній новелі обігрується кілька євангельських сюжетів та мотивів. Такий поліфонічний прийом психологічно і фактично поглиблює інтертекстуальність авторського письма і надає йому суголосного біблійного звучання. Естетична прикмета творчого почерку авторки характеризується «археологічністю» (Я. Поліщук) завдяки поєднанню наукового знання з елементами стилізації, проникнення у психологію та ментальність сучасників Ісуса Христа, бо *«... авторка оперує цілим корпусом загальних і спеціальних знань про час і місце зображуваних подій»* [5:16]. Через всезнаючого наратора вона творчо реконструює євангельські події у контексті доби. Кожна з новел чи оповідань збірки «Во дні они» подає яскраво самобутнє трактування євангельського сюжету. Так, у новелі «Прокажений», яка відкриває збірку, про зцілення юнака Леві з Магдали пророком Назарейським Ісусом Галилеянином письменниця психологічно вмотивовує відчуженість Леві через фізичну ваду: *«... хвороби-прокляття, що робить з живого мерця!... Але гірш, як мерця! Істоту, призначену на довічне животіння по гробовищах, відлучену й відмежовану від цілого світу. Істоту безневинно зганьблену, що, наближаючись, на досяг голосу повинна попереджати кожен живу людину розпачливим покриком: «Нечистий!» А нечистому немає місця ані в людському милосерді, ані в співчутті, бо ж цим словом закінчуються назавжди всі людські зв'язки й взаємини»* [3:202]. Коли Ісус зцілив юнака, той на радощах забув подякувати йому за це. Леві й Ревіум (так само врятований від прокази Ісусом) вирушають за Вчителем. Якось у дорозі на них нападають розбійники Варрави, щоб відібрати недоїдки хліба, якими Ісус нагодував п'ять тисяч голодних. В Єрусалимі Леві влаштовується працювати у первосвященика на гірських винницях. Моральність юнака занепадає і зазнає деградації, бо *«швидко блідла згадка про подію, про яку в завчених висловах, мов від когось переказану, колись раз-пораз розповідав Леві. Навіть якось похитнулася певність, чи дійсно Ісус врятував його від тієї страшної немочі?»* [3:206]. Коли прокуратор Пилат запитав у юдеїв, кого із ув'язнених та приречених на смерть відпустити, Леві *«повний злости, заплющив очі та зойкнув щосили:*

–Варра-а-ву!..

Не пізнавав свого голосу, але вив далі, в спільний тон з цілим натовпом» [3:207]. В основі сюжету новели – розповідь з Євангелія від Матвія 27: 15-21, але текст першоджерела відходить на задній план – мотив зцілення «нечистого» стає поштовхом для моделювання канви іншого сюжету. У тексті «Прокаженого» епізодично з'являються Варрава і Каяфа – персонажі інших євангельських переказів. Наталена Королева перехресує богословські наративи задля драматизації і посилення кульмінації новели – Леві стає

моральним покручем: «... відчув якусь гіркість, ніби чимсь ошуканий, відчув, ніби йому стерпла душа, мов змерзлий гад, не маючи сили напружитись» [3:207].

Новела «На Лазаровім хуторі» – це художньо обрмлена оповідь з Євангелія від Матвія 26: 69-75 про відречення Петра, в якій Наталена Королева порушує християнсько-метафізичну проблему зради: «Так, як пароксизм фізичного болю, що затихає лише на мить, щоб незабаром налетіти зі ще більшою силою, стисло серце й думку пережите, чого ні забути, ні ні вигоїти не можна до смерті... «Не знаю Його!» [3:209]. Письменниця майстерно відтворює нестерпні страждання апостола та внутрішні терзання його душі. Євангельська розповідь репрезентована крізь призму глибокого психологізму. У цій же площині в новелі «Гадарин» авторка використовує знаменитий сюжет про вигнання демонів із біснுவатого: «І вони припливли до землі Гадаринської, що навпроти Галилеї. І, як на Землю Він вийшов, перестрів Його один чоловік з міста, що довгі роки мав він демонів, не вдягався в одягу і мешкав не в домі, а в гробах. А коли він Ісуса побачив, то закричав, повалився перед Ним, і голосом гучним закликав: «Що Тобі до мене, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Благаю Тебе, – не муч мене!». Бо звелів Він нечистому духові вийти з людини. Довгий час він хапав був його, – і в'язали його ланцюгами й кайданами, і стерегли його, але він розривав ланцюги, – і демон гнав по пустині його.

А Ісус запитав його: «Як тобі на ім'я?» І той відказав: «Леґіон!», бо багато увійшло в нього демонів. І благали Його, щоб Він їм не звелів іти в безодню. Пасся ж там на горі гурт великий свиней. І просилися демони ті, щоб дозволив піти їм у них. І дозволив Він їм. А як демони вийшли з того чоловіка, то в свиней увійшли. І череда кинулась із кручі до озера, – і потопилась» (від Луки 8: 26-39).

Новела ж розпочинається бесідою гадаринських священників про велику данину храмовими сиклями, яку вимагають римляни. Отці церкви дуже очікують приходу Месії, що вирятуює народ: «Хіба ж не чув поголосо, що Месія вже в нашій землі? – Уза натхненно підніс очі до неба: – Ось чую... вже кроки його лунають біля нас... Надходить щастя людства і наше» [3:212]. Бачимо, що євангельський сюжет трансформується й увиразнюється психологічним малюнком священників. Такий літературний прийом Наталена Королева часто використовує у малій прозі, чим поглиблює біблійну інтертекстуальність новел.

Уза твердить, що всі розпізнають Месію з першого слова, «першого вчинку, що зроби́ть благословенна пра́вця його» [3:212]. Аж ось до міста долітає звістка, що Ісус вже наближається і він вигнав демонів із біснுவатого та вселив їх у свиней. Уза забороняє впускати Месію у Гадарин, бо думає, що Ісус «руйнує добробут цілого міста заради одного біснуватого дурня» [3:214].

Гадаринці не впустили його через страх за своїх свиней, бо Гадарин, за твердженням письменниці, – місто, де на неродючих просторах їх вирощували. У кінці новели читаємо іронічну заувагу священника Узи: «Ми надто недостойні, щоб приймати пророків!» [3:214]. Наталена Королева вдало застосовує широку палітру засобів творення комічного (іронія, сарказм, гротеск, гіперболізація, карикатура та ін.): люди, які обрали захист свиней супроти приходу пророка, не є достойними. Художня трансформація євангельського сюжету в новелі «Гадарин» – яскравий зразок жанрово-стильової, сюжетно-композиційної, ідейно-тематичної і наративної своєрідності малої прози письменниці.

Новела «Поклик» зберігає основну сюжетну лінію першоджерела, проте авторка не переповідає Святе Письмо, а додаючи окремі деталі, створює цілком оригінальний твір. Євангельський текст від Луки «Ісус у гостині у Закхея» (19: 1-10) свідчить про старшого митника Єрихону Закхея, що хотів побачити Ісуса й для цього піднявся на фігове дерево: «Він бажав бачити Ісуса, хто він такий, але не міг із-за народу, бо був малого зросту. Побіг він наперед, виліз на сикомор, щоб подивитися на нього, бо Ісус мав проходити тудою. Прийшовши на те місце, Ісус глянув угору і сказав до нього: «Закхею, притьмом злізай, бо я сьогодні маю бути в твоєму домі». І зліз той швидко і прийняв його радо» (від Луки 19: 1-10). І тоді Пророк пояснив: «Сьогодні на цей дім зійшло спасіння, бо й він син Авраама. Син бо Чоловічий прийшов шукати й спасти те, що загинуло» (від Луки 19: 1-10). Значення цього уривку в Євангелії від Луки є унікальним для контекстуального аналізу, тому що фокусує у собі відповідь на питання, актуалізовані в попередніх главах Євангелія. Значення зустрічі Ісуса та Закхея вправно підсилюють певні тематичні лінії у попередній главі. Наприклад, притча про митаря та фарисея (18: 9-14) порушує проблему праведності: *Ісус каже: «бо кожний, хто виносить, буде принижений, а хто принижується вивищений»* (від Луки 18: 14-21), – Закхей мусів приборкати свою гордість, щоб вилізти на дерево і звідти побачити Ісуса; у наступній оповіді про знатного чоловіка (18: 18-27) *Ісус закликає його: «Одного це тобі бракує: продай усе, що маєш, роздай бідним, і будеш мати скарб на небі; тоді прийди і йди слідом за мною», – але той відходить сумний. Натомість Закхей говорить: «Господи ось половину майна свого даю вбогим, а коли чимсь когось і покривдив, поверну в четверо»*. У 18 главі, стих 25 Ісус каже, що легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому ввійти у Царство Боже. Тому через присутність Ісуса здійснюється духовна трансформація: багатий чоловік все ж проходить крізь вушко голки. Наталена Королева обрала саме цю євангельську оповідь задля підсилення духовного наповнення і значущості новели «Поклик». Вона зберігає головну сюжетну лінію

про Закхея, а композицію конструює по-своєму: зав'язкою є розповідь жебрака Рехума про чудесне зцілення. Через гіперболу «... *все в Єрихоні, що мало вуха, знало про повернений чудом зір жебракові, знало й про те, що Пророк-Чудодій наближається до Єрихону*» [3:215] письменника акцентує на важливості приходу Ісуса у місто, що несе з собою великі зміни. Перед читачем постає митник Закхей, що прислухається до розповідей жебрака. Його портрет виписаний надзвичайно поетично і тонко: «*Його живі карі очі немов були освітлені червоновим вогником зсередини. Не мішався до життя натовпу, тільки дивився й тішився, бачачи, як рухливо та яскраво в проміннях сонця метушаться люди... зникали неестетичні прояви життя, ті, що на них не любив звертати уваги Закхей. Було йому досить того світу, який давав приємність*» [3:2016]. Внутрішній монолог персонажа у формі невластивої прямої мови активізує двоекотрну спрямованість нарації, посилюючи психологізм і створюючи новий оригінальний текст. Наталена Королева називає Закхея «випасеним чоловіком», який «*може жити в фізичній і духовній розкоші*» й «*уміє не допускати до свого серця терпкості*». Така характеристика підкреслює, що Закхей – духовно здрібніла людина: «*То був його власний «світ», для якого він був центром і сонцем*» [3:217].

У тексті новели переосмислюється біблійна притча про загублену вівцю (Ісус – пастир, а віруючі – Його паства), алюзія на яку розсуває її інтертекстуальні межі. Філософія Закхея зводиться до вислову: «*Прив'язаність – корінь страждань*» [3:217]. Він вважає себе людиною неординарною, неперсичною, масовість для нього таврована як найгірший прояв неестетичності буття. Власне, тому прихід Пророка-Чудодія в Єрихон викликає спротив у душі митника, але, врешті-решт, цікавість бере гору: він потайки виглядає з-за брами. Далі сюжет розгортається крізь призму світосприйняття Закхея. Авторка трансформує образ головного персонажа, що функціонує як узагальнений образ грішника, зокрема через світлозорів образи: «*Висока біла Постаць виплила з прозоро-синього холоду брами...*», «*білий рукав крилом майнув у повітрі*» [3:219]. Наталена Королева не подає портретної характеристики Ісуса, натомість зацентровує увагу реципієнта на імпресіях, викликаних у душі грішника з'явою Месії. Вона вводить у текст психологічну деталь – ссяйво, яке обумовлює раптову зміну «хробачиною» філософії Закхея: «*Йї непереможно, пекуче захотілось побачити Раббі з Назарету. Побачити зблизька. Того, хто робить чуда єдиним словом. Єдиним словом змінє відвічну природу...*» [3:219]. Авторка вводить концепт дитини як наскрізний та ідейно-обумовлений євангельський символ: «*Дрібним, радісним сміхом, як у далекому дитинстві, затремтіло серце, мов блискуче-рябенький нашерх на срібній поверхні тихого озера*» [3:220]. Ремінісценція на слова з Євангелія

«Хто Божого Царства не прийме, як дитя, той у нього не ввійде» (Луки 18: 17-21) розкриває внутрішній зміст новели «Поклик».

Варто зазначити, що агіографічні твори були найпоширенішою лектурою, що мала значний вплив на світове, зокрема українське, письменство. В українській літературі ХХ ст. подібні засвоєння особливо помітні у творчості письменників діаспори (І. Багряний, В. Барка, Ю. Клен, Т. Осьмачка, У. Самчук), проте лише Наталена Королева так функціонально і творчо трансформувала сюжети, мотиви, образи та символи агіографії. Яскравим потвердженням є її історико-філософська белетристика, зокрема новелістика, яку літературознавці часто звинувачували в абстрактності, відірваності від реалій, непродуктивній жанрово-стильовій стратегії. Такі твердження, на нашу думку, є невмотивованими, оскільки біблійний канон намагалась осмислити письменниця з католицьким вихованням (дванадцять років пробула в монастирі) й безмежно цікавістю до світової і національної історії (археолог за освітою). Характерно, що її авторська інтуїція звертається до Євангелія як до найвищого морального форпосту, про що свідчать майстерно трансформовані традиційні сюжетно-образні структури збірки «Во дні они». Так, у новелі «На морі Галилейським» Ірина Голубовська вбачає найвищий рівень рецептивної наближеності до євангельського прототексту. Оповідь про прихід Ісуса Христа на допомогу своїм учням посеред буремного Генісаретського озера («*моря Галилейського*») є основною сюжетною лінією та кульмінаційним апогеєм новели. Цю фабулу Наталена Королева запозичила із Євангелія від Матвія 14: 16-21, де після того, як Ісус нагодував п'ять тисяч людей п'ятьма хлібами і двома рибами, він спонукав своїх учнів переплисти озеро: «*Розпустивши натовпи, він пішов на гору, щоб помолитися на самоті. Коли звечоріло, він залишався там один. На той час човен був за сотні метрів від берега, і його кидало хвилями, оскільки дув зустрічний вітер. Під час четвертої сторожі ночі Ісус пішов до них по морю. Помітивши, що він іде по морю, учні злякалися. «Це примара!» – вигукнули вони і закричали зі страху. Проте Ісус відразу звернувся до них, говорячи: «Не бійтеся, це я. Не лякайтесь». Петро відповів: «Господи, якщо це ти, накажи – і я піду до тебе по воді». Він сказав: «Іди!» Тоді Петро вийшов з човна і пішов по воді до Ісуса. Але, дивлячись на бурю, він злякався. І коли він почав тонути, то закричав: «Господи, рятуй мене!». Ісус відразу простягнув руку, підхопив його і сказав: «Маловіре, чому ти засумнівався?». Коли вони сіли в човен, буря вщухла. Тоді учні, які були в човні, вклонилися Ісусу, кажучи: «Ти дійсно Божий Син». І вони перепливли на інший бік та причалили до берега в Генісареті» (Матвія 14: 16-21).*

У цей євангельський сюжет Наталена Королева вводить візуально-психологічну деталь – пас

апостола Петра, – де *«матеріальне буття з його законами візуалізувалося через окрему яскраву річ»* [3:188]. Той пояс змиває розбурхана вода і Петро *«зробив рух рукою, щоб вхопити тканину й разом опритомнів з екстази... почав поринати в морську безодню... Заплющив очі, омліваючи жахом і досадою від свідомості своєї слабості»* [3:234]. Ісус простяг йому руку й дорікнув: *«Чого ж злякався, маловірний?»*. Ця євангельська оповідь є лише однією із граней інтертекстуальності наповненої глибоким контекстом новели «На морі Галилейським». Скажімо, побачивши обриси людини серед вируючих хвиль, апостоли були осяяні якимсь світлом: *«Сріблясте, зеленаве, трохи блакитне – не йшло воно ні з неба, ні від землі: була ясна імла посеред чорного моря, що швидко більшала, яснішала й широким промінням лилась на оскраженілі хвилі... Плац розкиданий вітром, волосся тріпотіло, мов крила, але ж постать посувалася, мов пливла рівною стежекою, що творилася для неї поміж хвилями, які, ніби змовившись, шалено зривались від човна й летіли до йдучого, ніби хотіли погнути його. Але, не докотившись кілька кроків, вони слухняно слались біля ніг ясної постаті, такої знайомої рибалкам»* [3:233]. В Євангелії від Матвія цей опис відсутній. Вважаємо, що Наталена Королева за допомогою візуалізації наводить непряме цитування Євангелія від Йоана, де Ісус говорить: *«Я – світло світу. Хто йде за мною, не блукатиме у темряві, а матиме світло життя»* (Йоан 11: 8-12). До того ж, срібний колір уособлює чистоту та шляхетність, у цьому контексті – святість Ісуса Христа.

Експозиція новели «На морі Галилейським» прочитується як ремінісценція до багатьох євангельських сюжетів. Скажімо, коли учні вирішують податись у море, то всі втомлені, бо був важкий день: прийшла звістка про страту Йоана Хрестителя, Ісус пішов у пустелю (Мат. 11: 14-13). Таким чином, новела розпочинається згадкою про смерть Йоана, про яку йдеться у чотирнадцятій главі Євангелія від Матвія, де ця подія описується як доконаний факт концентровано точно, емоційно нейтрально і без розлогих відступів. Зазначимо, що

згаданий євангельський сюжет по-різному інтерпретований у поетичних творах М. Рильського, М. Зерова, П. Филиповича та ін., чії творчі перегуки, залучені в інтертекстуальний дискурс, розкривають художню, естетичну та асоціативну оригінальність Наталени Королевої.

Оновлення змістово-формальних чинників новелістики авторки відбувалося і через введення «тексту у текст», як-от, на жаль, нерозгорнутого у творі «На морі Галилейським» авторського апокрифу – згадки про Юду, який з Лазарем (той, хто невдовзі помре і Христос його воскресить) *«міркує над старозавітними пророцтвами»* [3:231] поки Марта готує їжу для учнів Спасителя (алюзія до євангельської «клопітливої Марти»). Наталена Королева майстерно поєднує євангельські та художні площини у несподіваний, але цілком вмотивований, наративний симбіоз. Репліка одного з апостолів: *«А нам би треба довідатись, чи добре господарить у нас Юда?»* [3:231], глибоко закорінена в євангельський прототекст, наповнюється потужною енергією і враженням, посилюючи емоційний вплив на реципієнта.

Гуманістичний світогляд, християнська етика, символічні образи-концепти, біблійні алюзії в новелах Наталени Королевої свідчать про філософську глибину порушених проблем як художніх проєкцій суспільних тенденцій тогочасної складної доби. Експериментування авторки з біблійними мотивами, сюжетами, образами, інтертекстуально присутніми в її новелістичних структурах, забезпечило останнім екзистенційне звучання і *«багатошаровий асоціативно-символічний підтекст, що встановлює змістові зв'язки і перегуки конкретно-історичного, національного з універсальним, всечасовим»* [4:53]. Це і зумовило особливе місце малої прози письменниці, яка стилістично природно асимілює біблійні сюжети і мотиви задля «шукання своєї єдиної душі, цільності людського «я» (В. Шевчук), органічно синтезує європейські і національні традиції, в українській літературі ХХ ст.

Література

1. Баган О. Неоромантизм. Неокатолицизм. Неоконсерватизм (Творчість Наталени Королеви в ідейно-естетичному контексті доби) / О. Баган // Королева Н. Без коріння. Во дні они. Quid est veritas? [Текст] : повість, роман, новели, оповідання, спогади. – Дрогобич, 2007. – С. 665–669.
2. Дунай П. Євангельська інтертекстуальність короткої прози Наталени Королевої (оповідання «На морі Галилейським») / П. Дунай // Українознавчий альманах. – 2014. – Вип. 17. – С. 186–190.
3. Королева Н. Без коріння. Во дні они. Quid est veritas? [Текст] : повість, роман, новели, оповідання, спогади. – Дрогобич : Відродження, 2007. – 668 с.
4. Нямцу А. Літературні архетипи у світовому літературному контексті / А. Нямцу // Sacrum і Біблія в українській літературі / [за ред. І. Набитовича]. – Lublin: Ingvart, 2008. – С. 49–60.
5. Поліщук Я. Роман як християнська легенда (Quid est veritas? Наталени Королевої) / Я. Поліщук // Слово і час. – 2010. – № 10. – С. 11–17.